

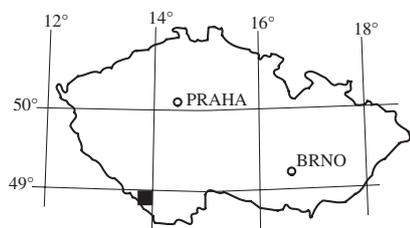
NEROSTNÉ SUROVINY NA ÚZEMÍ MAPY 21-442 ŽELEZNÁ RUDA

Raw materials in the area of map sheet 21-442 Železná Ruda

ZDEŇKA PETÁKOVÁ

Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1;

(21-44 Železná Ruda)

Key words: raw materials, legend of map of raw materials, map of raw materials, Šumava Mts., Železná Ruda, Bohemia

Abstract: Legend and map of raw materials of the area in the vicinity of the Železná Ruda town was compiled by the specialists of the Czech Geological Survey.

V rámci probíhajícího geologického mapování Národního parku Šumava v měřítku 1 : 25 000 byla zpracována ložiskově-geologická tematika spolu s přehledným ložiskově-geologickým schématem (mapou v měřítku 1 : 75 000) pro vysvětlivky k listu 21-442 Železná Ruda základní geologické mapy (BABŮREK a kol. 2005). V rámci ložiskově-geologického studia území byly provedeny rešeršní a terénní rekognoskační práce, a to v území ohraničeném Černým jezerem na SZ, tokem Křemelná na SV, horou Debrník na JV a státní hranicí s Německem na J a JZ.

Rudy

Literárních zmínek o těžbě železné rudy v okolí města Železná Ruda je rozhodně mnohem více než míst v krajině, kde jsou stopy po těžbě a vyhledávání rud dodnes patrné. Železné rudy převážně zvětrávacího charakteru (limonit a hematit) byly těženy a na místě zpracovávány na železo od 16. století, shrnuje J. Zikmund (in MÜLLER 1994). V padesátých letech 20. století probíhal poslední vyhledávací průzkum na železné rudy u tzv. Švýčárny na katastru obce Špičák (VOLTR 1957). Výchoz několik metrů mocné zóny drcených hornin vyhojené sideritovou žilovinou byl ověřen nevelkým počtem rýh. Tato akumulace však již tehdy nebyla shledána ekonomicky dobytelnou.

Paliva

Na listu mapy se nenacházejí žádná nahromadění paliv, nenachází se zde tedy ani uhlí, ropa a zemní plyn, ani radioaktivní suroviny. V minulosti byla k palivům řazena také rašelina. Dnes, kdy převládá většina území listu leží v NP

Šumava a CHKO Šumava, nepřichází jakékoli průmyslové využití zdejších nahromadění rašeliny v úvahu.

Průmyslové nerosty

Ve studovaném území byl v minulosti získáván křemen pro výrobu skla. Tato místní nerostná surovina, spolu s téměř nevyčerpatelnou zásobou dřeva z okolních lesů, dala základ zdejším kdysi velmi úspěšnému průmyslovému odvětví. Podle ZIKMUNDA (in MÜLLER 1994) byl křemen sekrečních čoček i hydrotermálních žil využíván ve zdejších drobných sklárnách již od 14. století.

V současnosti lze v terénu pozorovat dva typy pozůstatků po těžbě křemene: mělká pinková pole o rozloze okolo 1 km² a hluboké rokle, kde byly využívány mocnější žíly s křemenem. O mělkých pinkových polích uvádí NOSEK (1967): „Získávaly se patrně mocnější polohy sekrečních křemenů v rulách, které byly indikovány většinou v podobě balvanů v sutích. Tyto balvany byly patrně sbírány a dopravovány do skláren. V případě objevení větší akumulace byl křemen těžen většinou jen povrchově. Sekreční křemen tvoří většinou rychle vykliňující čočky, takže rozsahy starých prací nejsou nijak velké.“

Na lokalitách *Gerlova huť* a *Nový Brunst* byl v 60. letech 20. století uskutečněn průzkum na křemen vhodný pro výrobu speciálních druhů skel. Výsledek geologického průzkumu byl negativní z kvalitativního i kvantitativního hlediska (NOSEK 1967).

Stavební suroviny

Na území listu se nenacházejí činné lomy na stavební kámen. Kromě malých, dnes již zašlých lůmek jsou zde pouze tři větší opuštěné lomy.

Nedostatek kamene v okolí Železných Rud vedl např. k tomu, že byl na úpravu a stavbu cest a silnic upotřeben i materiál vytěžený při stavbě špičáckého tunelu (NOSEK 1969). Jako stavební kámen byl zde v minulosti využíván i materiál vysbíraný v krajině při zemědělské činnosti anebo získaný jako hlušina při těžbě železné rudy a žilného křemene. Jak je možné vidět ve zdivu starých staveb, jde o vykle o masivní pararuly.

Stavební hrubozrnné písky podřadné kvality byly získávány ve třech pískovnách, ležících v prostoru mezi Železnou Rudou a křižovatkou Gerlova huť. Z nich dvě jsou občasně využívány dosud. Písčítý materiál vznikl místním silnějším zvětráváním vyvěřelých hornin. V minulosti těžena eluvia granitoidů dosahují až 12 m mocnosti, což lze dobře pozorovat v pískovně v severním sousedství zaniklé

osady Pamferova Huť (Pamferhütte), asi 3 km sv. od středu obce Železná Ruda.

Cihlářské suroviny se v území mapového listu nevyskytují.

Literatura

- BABŮREK, J. – ADAMOVÁ, M. – BRÍZOVÁ, E. – BUFKOVÁ, I. – HRAZDÍRA, P. – KRUPÍČKA, J. – LYSSENKO, V. – MANOVÁ, M. – MENTLÍK, P. – NÝVLT, D. – PETÁKOVÁ, Z. – SKÁCELOVÁ, D. – VERNER, K. – ŽÁK, J. (2005): Vysvětlivky k základní geologické mapě České republiky 1 : 25 000, list 21-442 Železná Ruda. – MS Čes. geol. služba. Praha.
- JANGL, L. (1987): Báňskohistorické posouzení poddolování obce Železná Ruda. – MS Čes. geol. služba – Geofond, GF P058193. Praha.
- LAŠEK, J. (1955): Výskyt ocelku v Železné Rudě na Šumavě. In: VOLTR, V. (1957): Zpráva o provedených průzkumných pracích Železná Ruda – Šumava. Fe rudy. – Západočes. rud. průzk., n. p. Praha, záv. Beroun. – MS Čes. geol. služba – Geofond, GF P009847. Praha.
- MÜLLER, V. ed. (1994): Vysvětlivky k souboru geologických a ekologických účelových map přírodních zdrojů v měřítku 1 : 50 000, listy 21-42 Nýrsko a 21-44 Železná Ruda. – Čes. geol. úst. Praha, Edice ekologických map ČR. ČGS, Archiv zpráv a map M2B 246. Praha.
- NOSEK, P. (1967): Závěrečná zpráva Západní Čechy. Surovina křemen. Etapa průzkumu: vyhledávací. – GIP, n. p. Praha, záv. Stříbro. MS Čes. geol. služba – Gefond, GF P020610. Praha.
- NOSEK, P. (1969): Inventarisace ložisek stavebních nerostných surovin M-33-99-A Nýrsko, měř. 1 : 50 000. – GIP Praha, závod Stříbro. MS Čes. geol. služba – Geofond. Praha.
- SMETANA, R. (1992): Regionální surovinová studie pro potřeby okresních úřadů České republiky, okres Klatovy. – Geoindustria Stříbro. Závěrečná zpráva. MS Čes. geol. služba – Geofond, GF P078026. Praha.
- ŠPAČEK, K. a kol. (1985): Stavební suroviny – Západočeský KNV. Lokality: Železná Ruda. – MS Čes. geol. služba – Geofond, GF P049786. Praha.
- VEJNAR, Z. (1991): Geologická mapa ČR, list 21-44 Železná Ruda, měř. 1 : 50 000. – Čes. geol. úst. Praha.
- ZIKMUND, J. – KLEČÁK, J. (1989): Mapa ložisek nerostných surovin ČSR 1 : 50 000, 21-44 Železná Ruda. – Čes. geol. úst. Praha.